

Med kommande stora satsningar på etanol kan en ny marknad öppnas för mrs Vuyi och andra majsodlare.

Foto: Mari Dahl Adolffson

Ska mrs Vuyis majs bli bränsle eller mat?

I ETT FÖRSÖK ATT BLI MER SJÄLVFÖRSÖRJANDE när det gäller energiproduktion har Sydafrika tagit fram en strategi som förespråkar satsningar på biobränsle. I den ekonomiska planen *Accelerated Shared Growth Initiative* sägs det att produktion av biobränsle ska skapa 55 000 jobb på landsbygden och att verksamheten ska bidra till att Sydafrika når den sexprocentiga tillväxt regeringen eftersträvar.

Harro von Blottnitz, doktor i kemi vid universitetet i Kapstaden, är dock kritisk till att det går att skapa så många jobb.

– Jag tror att antalet nya jobb blir marginellt. Lite jobb kommer att skapas på landsbygden, men som jag ser det måste det till att marken också omfördelas.

– Man måste dessutom använda mark som i dag inte används

för jordbruk om vi ska kunna odla tillräckligt för biobränsleproduktion, säger han.

MICHELLE PRESSEND, FORSKARE vid institutet för global dialog, ifrågasätter den miljömässiga hållbarheten med biobränsle. För att framställa biobränsle krävs mekaniserad produktion på industriskalig nivå. Intensivt jordbruk kräver ofta mycket fossilt bränsle till maskiner och kan även orsaka att jordmånen försämras.

– Jag är också oroad över att Sydafrika kanske förlorar möjligheten att vara självförsörjande när det gäller matproduktion eller att exportera överskott av majs till våra grannländer. De bästa jordarna kanske kommer att användas till att odla grönt bränsle istället för mat.

Leslie Liddell, chef för Biowatch i Sydafrika, delar uppfattningen att matproduktionen kan hotas av produktion av biobränsle.

– Biobränsle är ett hot då man använder matgrödor för att producera bränslet, säger hon.

DEN SYDAFRIKANSKA REGERINGEN menar att det framförallt är majs, socker och vete som kan användas för att producera etanol. Detta på grund av att man haft ett visst överskott av dessa grödor de senaste åren. Men under 2006 ökade priserna kraftigt. Majs steg med 28 procent och socker med 12,6 procent och även i år fortsätter priserna uppåt. Majs har gått upp med 50 procent hittills i år och vete med 43 procent, det högsta på tio år. Inflationen på mat låg på drygt nio procent i juni, medan den allmänna inflationen stannade på dryga sju procent.

– Majs och vete är stapelföda för människor här i Sydafrika och även andra varor som innehåller dessa grödor kommer att öka i pris, säger Leslie Liddell.

Nylingen höjdes brödpiserna med 45 cent (ungefär 45 öre) för en limpa. Det blev starkt kritiserat av fackföreningsrörelsen som menade att höjningen slår hårt mot arbetslösa och lågavlönade i landet.

PRISÖKNINGARNA BEROR BLAND ANNAT PÅ att det överskott som funnits på marknaden, och som därmed hållit priserna nere, nu är borta eftersom det använts till att producera etanol. Världens samlade lager av majs och vete har i år nått den lägsta nivån på 25 år. De ökande priserna beror också på att oljepriset ökat, att exporten till Kina och USA ökat och på Europans önskan att producera mer biobränsle.

Till detta kommer att södra Afrika under 2007 upplever den värsta torkan på 40 år. Beräkningar visar att den sydafrikanska majs-skörden inte kommer att bli mer än sju miljoner ton, en miljon ton mindre än vad invånarna konsumerar.

I Sydafrika planerar företaget Ethanol Africa att bygga åtta fabriker för produktion av biobränsle. Den första, i Bothaville i Free State, har redan påbörjats och man väntar nu på att regeringen ska ge slutgiltigt klartecken. Varje fabrik kommer att ha kapacitet att producera 473 000 liter etanol om dagen, vilket skulle kräva en förbrukning av 1 150 ton majs per dag.

Jatropha-dieseln ett alternativ? När klimatet blir varmare kommer flera växtarter att slås ut. Men jatropha kommer att trivas. Det kan leda till ökad dieselproduktion i torra länder i Syd.

Jatropha är en växt med oljerika nötter som innehåller 40 procent olja, den tål mycket varmt klimat och kan växa till och med i öknen. På en hektar kan man få ut ca 2,5 tusen liter.

Växten konkurrerar inte med livsmedelsproduktion eftersom den är giftig. Men vissa forskare menar att för att få lönsamhet måste man konstbevattna efter ett par skördar. Risken är därför stor att omfattande odlingar läggs där marken är bördig och

PÅ FÖRETAGET HAR MAN EN ANNAN SYN på etanol: här ses den som en förbättring för arbetslösa genom att den ger jordbruks- och fabriksjobb och garanterar en stadig marknad för majs, socker och andra tillbehör.

– Den sydafrikanska regeringen vill skapa jobb på landsbygden och överföra mark från vita till svarta jordbrukare. Produktion av biobränsle kan vara ett sätt att lösa detta, säger Johan Hoffman, vd för företaget.

Han menar vidare att med en arbetslöshet på runt 40 procent och med en jordbrukssektor som teoretiskt skulle kunna tredubblas, från 1,5 miljoner hektar till 4,5 miljoner hektar, skulle Sydafrika vara perfekt för biobränsleindustrin. Ethanol Africa hoppas kunna köpa 30 procent av majs från småskaliga jordbrukare.

LESLIE LIDDELL ÄR KRITISK TILL DETTA och menar att risken är att småjordbrukarna börjar använda genmanipulerade grödor för att delta i biobränsleproduktionen.

De blir då beroende av marknaden och kan få svårt att säkra sin egen matproduktion.

Enligt en rapport från FN har det dessutom visat sig att biobränsle är sämre för vår planet än olja. Rapporten visar att regnskogen i Indonesien kommer att vara borta år 2022 och anledningen är att man planterar palmolja för att producera biobränsle för den europeiska marknaden. Varje ton palmolja resulterar i 33 ton utsläpp av koldioxid, tio gånger så mycket som olja producerar.

Harro von Blottnitz säger att det kräver mer energi att producera etanol än vad det ger i slutändan. Och George Monbiot, professor och miljöaktivist, skriver i en artikel att vi behöver frysa produktionen av biobränsle i åtminstone fem år annars går det alldeles åt skogen med hela planeten.

Leslie Liddell menar därför att man måste se över andra sätt att spara energi.

– Här i Sydafrika skulle vi till exempel kunna satsa på ett mer hållbart, allmänt transportsystem som de flesta skulle kunna använda. Att bara lita till biobränsle för transporter kommer att skapa mer problem än det löser när det gäller klimatförändringar, säger hon.

MARI DAHL ADOLFSSON

konstbevattnad. Det innebär att fattiga bönder inte har råd att odla jatropha och att produktion av livsmedel kan minska.

Odlingar, en del riktigt stora, finns redan i Saudiarabien, Kambodja, Ghana, Indonesien, Filippinerna, Kina, Indien, Zambia, Sydafrika och Swaziland. Forskning pågår för att genmanipulera fram effektivare nötter.

Läs mer

www.grain.org/seedling/?id=480
www.jatrophaworld.org